

ซึ่งภายหลังผู้กำกับโจ๊กก็ได้ให้การรับสารภาพว่า ได้มีการทรมานผู้ต้องหาจริง แต่ไม่มีเจตนาทำให้เสียชีวิต และเหตุที่ใช้ถุงพลาสติกคลุมศีรษะผู้ต้องหา ก็เพื่อไม่ให้เห็นหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น³ หรือกรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร อดีตประธานชมรมนักกฎหมายมุสลิม และนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน ที่เกิดขึ้นในปี 2547 ที่มีตำรวจจำนวน 5 คน ตั้งใจจับรถชนรถยนต์ของนายสมชาย เป็นเหตุให้นายสมชายต้องลงมาดูเหตุการณ์ จนถูกตำรวจทั้งห้านำตัวขึ้นรถอีกคันโดยไม่ยินยอม หลังจากนั้นก็ยังไม่มีพบว่ามีอะไรขึ้นกับนายสมชาย โดยชาวบ้านที่เห็นเหตุการณ์เป็นพยานว่า ได้ยินเสียงนายสมชายร้องไห้ปล่อยตัว อีกทั้งเห็นว่านายสมชายมีท่าทีขจัดขึ้นแต่ไม่สามารถต้านทานแรงของกลุ่มคนดังกล่าวได้ จึงถูกบังคับให้เข้าไปอยู่ในรถในที่สุด เป็นเหตุให้นายสมชายถูกพรากไปซึ่งเสรีภาพและการหายตัวไป⁴ รวมทั้งกรณีคดีของลุงเปี้ยกที่ถูกเจ้าหน้าที่กระทำให้ทรมานเพื่อการรับสารภาพผิดในผลแห่งความตายของป้าบัวผัน สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมเหล่านี้มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ และเป็นที่สนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก ต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้อำนาจเกินขอบเขต กระทำการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และกระทำการทรมานแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจของผู้ต้องหา หรือผู้ต้องถูกกักขัง หรือ คุมขัง ให้ปราศจากสิทธิเสรีภาพ และถึงแก่ความตายอย่างทุกข์ทรมาน⁵

จากการศึกษาการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานฝ่ายปกครอง ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคคสูญหาย พ.ศ. 2565 ดังกล่าว ยังมีปัญหาทางกฎหมายอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรก คือปัญหาการตีความคำนิยาม “ความทุกข์ทรมานแก่จิตใจ” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้นुकคคสูญหาย พ.ศ. 2565 มิได้มีการกำหนดคำนิยามของคำว่าความทุกข์ทรมานแก่จิตใจอย่างร้ายแรงเอาไว้ว่าอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการทุกข์ทรมานทางร่างกาย และความร้ายแรงของผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกทำร้ายร่างกายได้ ทั้งนี้ โดยอาจจะพิสูจน์จากบาดแผล อารมณ์ที่ใช้ในการทำร้าย อวัยวะที่ถูกทำร้าย รวมไปถึงระยะเวลารักษาตัวของผู้เสียหาย และการวินิจฉัยของแพทย์ผู้ทำการรักษา แต่ในขณะที่เดียวกันการวินิจฉัยถึงการทรมานทางด้านจิตใจอย่างร้ายแรง

³Today ข่าวรายวัน, “ย้อนคดีผู้กำกับโจ๊กจากวันที่ใช้ถุงดำคลุมหัวผู้ต้องหาจนถึงวันพิพากษา”, [online], AvailableURL.// <https://www.workpointtoday.com/news-police-tortured-to-death-nakhon-sawan>, 2022 (มิถุนายน,8).

⁴BBC NEWS ไทย, “20 ปีการสูญหายของนายสมชายกับ 1 ปีการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้นुकคคสูญหาย พ.ศ. 2565 จะป้องกันเหตุการณ์ซ้ำรอยได้หรือไม่” [online], AvailableURL.//<https://www.bbc.com/thai/articles/c2xvzrxvn2do>, 2025 (กันยายน,12).

⁵ Thai PBS, “ปิดคดี “ลุงเปี้ยก” ประเดิม พ.ร.บ.อุ้มหาย สั่งฟ้อง 8 ตำรวจทำทรมาน”, [online], AvailableURL.//<https://www.thaipbs.or.th/news/content/341966>, 2024 (กรกฎาคม,12).

เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำทรมานและการกระทำให้นुकคตสูญหายก็คงไม่ได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประการสุดท้าย คือปัญหาสิทธิในการได้รับเงินช่วยเหลือจากการกระทำคามผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคตสูญหาย ว่าด้วยการช่วยเหลือ เยียวยา และฟื้นฟูผู้เสียหาย พ.ศ. 2568 มีการกำหนดการจ่ายเงินช่วยเหลือผู้เสียหายตามฐานความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคตสูญหาย พ.ศ. 2565 ที่กำหนดให้ผู้เสียหายได้รับเงินช่วยเหลือตามจำนวนที่ระบุไว้ในระเบียบหากกรณีเข้าเงื่อนไขแห่งการกระทำคามผิด โดยไม่ได้ระบุหรือกำหนดข้อยกเว้นว่าให้ดำเนินการจ่ายเท่าที่จ่ายจริง ไว้ในระเบียบดังกล่าวด้วย ซึ่งอาจเป็นข้อบกพร่องในการออกระเบียบที่ไม่มีการควบคุมภาวะการเบิกจ่ายเงินของรัฐตามความจำเป็นและเหมาะสม เพราะหากกรณีมีการตีความว่าผู้เสียหาย คือ บุคคลที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิตร่างกาย หรือจิตใจจากการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือกระทำการให้นुकคตสูญหาย ตามมาตรา 5 มาตรา 6 และมาตรา 7 แล้วนั้น ผู้เสียหายย่อมได้รับเงินช่วยเหลือตามที่ระบุไว้ที่กำหนด โดยไม่ต้องพิจารณาถึงความเสียหายตามความเป็นจริง ซึ่งอาจตีความเป็นความเสียหายที่มากกว่าหรือน้อยกว่าเงินช่วยเหลือที่ได้รับนั้นได้ ซึ่งหากมองในทางผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายเพียงเล็กน้อยแต่หากเข้าเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดก็มีสิทธิที่จะได้รับเงินช่วยเหลือความเสียหายนั้นเต็มจำนวนสำหรับฐานความผิด แต่ในทางกลับกันหากผู้เสียหายได้รับความเสียหายตามความเป็นจริงที่มากกว่ามูลค่าเงินช่วยเหลือที่ได้รับ แต่กลับได้รับเงินช่วยเหลือเท่าที่อัตรากฎหมายกำหนด ย่อมไม่เป็นธรรมกับผู้ได้รับความเสียหายที่มากกว่า

ดังนั้น เพื่อให้ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานฝ่ายปกครอง ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคตสูญหาย พ.ศ. 2565 มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสม ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการตีความคำนิยาม “ความทุกข์ทรมานแก่จิตใจ”

ขอเสนอแนะแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคตสูญหาย พ.ศ. 2565 มาตรา 3 โดยบัญญัติว่า “ความทุกข์ทรมานแก่จิตใจ” หมายความว่า ภาวะความเจ็บปวด ความหวาดกลัว ความคับแค้นใจ ความเศร้าโศกอย่างรุนแรง หรือความกระทบกระเทือนทางอารมณ์หรือจิตใจอย่างร้ายแรง ซึ่งเกิดจากการกระทำหรือการขู่เข็ญโดยเจตนาต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด จนเป็นเหตุให้บุคคลนั้นเสียสมดุลทางจิตใจ หรือบกพร่องอย่างมีนัยสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน การใช้เหตุผล การควบคุมตนเอง หรือความรู้สึกถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ของตน และต้องมีความรุนแรงเกินกว่าความ

ไม่สบายใจ ความกังวล หรือความเดือดร้อนทางจิตใจตามปกติอันเป็นผลปกติหรือสืบเนื่องจากการใช้มาตรการที่ชอบด้วยกฎหมายทั่วไป

2. ปัญหาการตีความคำนิยาม “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

ขอเสนอแนะแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคคสุญหาย พ.ศ. 2565 มาตรา 3 คำนิยามคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” หมายความว่า สถานะของบุคคลในฐานะมนุษย์ที่ต้องไม่ถูกปฏิบัติอย่างรุนแรงหรือข่มขู่หรือเหยียดจนเสื่อมเสียสภาพความเป็นบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ หรือถูกมองหรือถูกปฏิบัติประหนึ่งมิใช่มนุษย์ ทั้งนี้

(1) จำกัดเฉพาะกรณีที่เกิดจากการกระทำหรือการละเว้นของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจับกุม ควบคุมตัว สอบสวน หรือปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และ

(2) ไม่รวมถึงการรู้สึกไม่พอใจ เสียหน้า อับอาย หรือเดือดร้อนทางจิตใจในระดับที่อาจเกิดขึ้นตามปกติจากการใช้อำนาจตามกฎหมายโดยชอบแม้บุคคลนั้นจะไม่สมัครใจก็ตาม

3. ปัญหาความเป็นผู้เสียหายของ “คู่สมรส”

ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคคสุญหาย พ.ศ. 2565 มาตรา 3 เดิมบัญญัติคำนิยามความเป็น “ผู้เสียหาย” ว่า ให้หมายความรวมถึง สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยา ซึ่งมีได้จดทะเบียนสมรส ผู้อุปการะของผู้ถูกกระทำให้นुकคคสุญหายนั้น

แก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคคสุญหาย พ.ศ. 2565 มาตรา 3 คำนิยามผู้เสียหาย เป็น “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ จากการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการกระทำให้นुकคคสุญหาย และให้หมายความรวมถึงคู่สมรส ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ซึ่งอยู่กินกัน ในฐานะคู่สมรส ซึ่งมีได้จดทะเบียนสมรส ผู้อุปการะของผู้ถูกกระทำให้นुकคคสุญหาย

4. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการใช้กล้องบันทึกภาพ (Body Cam) ของพนักงานฝ่ายปกครอง มีข้อจำกัดในทางปฏิบัติ กรณีเหตุสุดวิสัย

ขอเสนอแนะแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคคสุญหาย พ.ศ. 2565 มาตรา 3 คำนิยามคำว่า “เหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำได้” หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่สามารถป้องกันหรือคาดการณ์ล่วงหน้าได้ ซึ่งเกิดขึ้นภายนอกเหนือการควบคุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้รับผิดชอบการควบคุมตัวโดยสิ้นเชิง และส่งผลให้การดำเนินการบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุมตามมาตรา 22 เป็นไปไม่ได้ โดยไม่ใช่ความบกพร่องอันเกิดจากการละเลย การวางแผนที่ผิดพลาด หรือการเตรียมพร้อมที่ไม่เพียงพอของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ

เอกสารอ้างอิง

BBC NEWS ไทย, “20 ปีการสูญหายของทนายสมชายกับ 1 ปีการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 จะป้องกันเหตุการณ์ซ้ำรอยได้หรือไม่ [online], AvailableURL./https://www.bbc.com/thai/articles/c2xvzrxvn2do, 2025 (กันยายน,12).

Thai PBS, “ปิดคดี “ลุงเปี้ยก” ประเดิม พ.ร.บ.อุ้มหาย สั่งฟ้อง 8 ตำรวจทำทรมาน, [online], AvailableURL./https://www.thaipbs.or.th/news/content/341966, 2024 (กรกฎาคม,12).

Today ข่าวรายวัน, “ย้อนคดีผู้กำกับโจ้จากวันที่ใช้ถุงดำคลุมหัวผู้ต้องหาจนถึงวันพิพากษา”, [online], AvailableURL./https://www.workpointtoday.com/news-police-tortured-to-death-nakhon-sawan, 2022 (มิถุนายน,8).